

Sygn. akt III UK 209/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący)

SSN Dawid Miąsik

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania J.W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o zasiłek macierzyński,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 sierpnia 2016 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w G.

z dnia 23 czerwca 2015 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 września 2014 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonej J. W. prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres

dodatkowego urlopu macierzyńskiego od 18 lipca 2014 r. do 28 sierpnia 2014 r. oraz prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego od dnia 29 sierpnia 2014 r. do 26 lutego 2015 r.

Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 20 stycznia 2015 r. oddalił odwołanie ubezpieczonej. Sąd ten ustalił, że wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W dniu 28 lutego 2014 r. urodziła dziecko. Następnie w dniu 6 marca 2014 r. złożyła wniosek o wypłatę zasiłku macierzyńskiego. Organ rentowy zrealizował świadczenie za okres 20 tygodni (140 dni), od dnia 28 lutego 2014 r. do dnia 17 lipca 2014 r. W dniu 12 września 2014 r. do organu rentowego wpłynął wniosek skarżącej o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od 18 lipca 2014 r. do 28 sierpnia 2014 r. oraz zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego od dnia 29 sierpnia 2014 r. do 26 lutego 2015 r. Do wniosku dołączono zaświadczenie ojca dziecka z dnia 21 października 2013 r. o zamiarze niekorzystania z urlopu rodzicielskiego przez wskazany okres we wniosku drugiego rodzica. J. W. nie wiedziała, że złożenie wniosku o zasiłki obwarowane jest ustawowym terminem. Miała też świadomość, że pierwszy wniosek nie obejmował całości zasiłku macierzyńskiego.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie nie jest zasadne. Wskazał na § 18 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określania dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłat zasiłków z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. poz. 444). Przewiduje on, że dowodami stanowiącymi podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, w razie gdy zasiłek macierzyński za okres bezpośrednio poprzedzający okres objęty wnioskiem o udzielenie takiego urlopu był pobierany przez tego ubezpieczonego są w przypadku ubezpieczonego niebędącego pracownikiem - wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku, za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego

urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego. W ocenie Sądu pierwszej instancji przy interpretacji tego przepisu należało przede wszystkim uwzględnić właściwości prawa ubezpieczenia społecznego – jego sformalizowanie, bezwzględnie obowiązujący charakter norm prawnych, wyłączenie słusznościowej ich interpretacji, ukształtowanie treści stosunków ubezpieczeń społecznych *ex lege*, niedopuszczalność zawierania ugód. Cechy te w ocenie Sądu pierwszej instancji skłaniają do odczytywania przepisów ubezpieczenia społecznego w sposób ścisły. W tym kontekście Sąd zauważył, że w przypadku ubiegania się o prawo do zasiłku macierzyńskiego przez osoby nie będące pracownikami jedynym dowodem stanowiącym podstawę przyznania wnioskowanego świadczenia jest prawidłowo złożony wniosek. W rezultacie na beneficjentach spoczywa szczególny obowiązek dbałości i dołożenie należytej staranności w terminowym i rzetelnym złożeniu owego wniosku. Wychodząc z tego punktu widzenia Sąd Rejonowy skonstatował, że złożenie przez wnioskodawczynię spóźnionego wniosku pozbawiło ją prawa do świadczenia.

Sąd Okręgowy w G. podzielił apelację ubezpieczonej. Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2015 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał wnioskodawczyni prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od dnia 18 lipca 2014 roku do dnia 28 sierpnia 2014 roku oraz za okres urlopu rodzicielskiego od dnia 29 sierpnia 2014 roku do dnia 26 lutego 2015 roku.

Sąd odwoławczy podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, z wyjątkiem przyjęcia, że ubezpieczona miała świadomość, iż jej wniosek o zasiłek macierzyński nie obejmuje całego okresu tego zasiłku. W tym zakresie dokonał własnej oceny dowodów.

Analizując stan prawny sprawy Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczona swoje roszczenie wywodziła bezpośrednio z przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2014 r., poz. 159 ze zm.). Zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko. Przy czym w świetle ust. 5 tego przepisu zasiłek macierzyński przysługuje

przez okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu rodzicielskiego, z zastrzeżeniem ust. 6 (który w sprawie nie miał zastosowania). Sąd drugiej instancji zastrzegł, że okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego wynikał z art. 182¹ § 1 k.p. Zgodnie z § 2 tego przepisu dodatkowy urlop macierzyński jest udzielany jednorazowo albo w dwóch częściach przypadających bezpośrednio jedna po drugiej - w wymiarze tygodnia lub jego wielokrotności. Przy czym, jak stanowi § 3 dodatkowego urlopu macierzyńskiego udziela się na pisemny wniosek pracownika, składany w terminie nie krótszym niż 14 dni przed rozpoczęciem korzystania z tego urlopu; pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownika. Sąd Okręgowy przywołał następnie treść art. 182^{1a} § 1-4 k.p. Stwierdził, że wprawdzie wskazane przepisy przewidują termin do złożenia wniosku o dodatkowy urlop macierzyński oraz urlop rodzicielski, jednak odnoszą się one wyłącznie do relacji pracodawca – pracownik, nie dotyczą natomiast sytuacji osób takich jak ubezpieczona, które prowadzą działalność gospodarczą. Sąd podkreślił, że przepisy ustawy zasiłkowej w żaden sposób nie regulują kwestii terminu złożenia wniosku o przyznanie zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz za okres urlopu rodzicielskiego osób prowadzących działalność gospodarczą. W tym zakresie nie odsyłają wprost również do stosowania innych przepisów, w tym kodeksu pracy. Za przeciwnym stanowiskiem, zdaniem Sądu drugiej instancji, nie przemawia art. 29 ust. 5 ustawy zasiłkowej. Z przepisu tego bowiem jednoznacznie wynika, że przepisy kodeksu pracy stosuje się wyłącznie w zakresie okresu przez jaki przysługuje zasiłek macierzyński.

Odnosząc się do § 18 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2014 r., poz. 1594) Sąd drugiej instancji zauważył, że upoważnienie do wydania rozporządzenia przewidywał art. 59 ust. 15 ustawy zasiłkowej. W przepisie tym określono, że minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określa, w drodze rozporządzenia, inne wymagane

dowody stanowiące podstawę przyznania i wypłaty zasiłków. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 24 marca 2015 r. wydanym w sprawie P 42/13 orzekł, że § 18 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2014 r. poz. 1594), w brzmieniu obowiązującym od 9 maja 2012 r. do 25 listopada 2013 r., w zakresie, w jakim określa termin do złożenia wniosku o wypłatę zasiłku macierzyńskiego, jest zgodny z art. 59 ust. 15 ustawy zasiłkowej oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym należy uznać, argumentował Sąd odwoławczy, że brzmienie w/w przepisu rozporządzenia pozwala na stwierdzenie, iż ustanawia on warunek do wypłaty zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający dodatkowemu urlopowi macierzyńskiemu, w postaci złożenia określonego wniosku we wskazanym terminie.

W ocenie Sądu Okręgowego, z uwagi na treść delegacji należy przyjąć, że termin ten ma charakter wyłącznie porządkowy, nie ma charakteru ustawowego i przyjęcie jego normatywnego charakteru stałoby w sprzeczności z zakresem delegacji ustawowej do wydania rozporządzenia. Delegacja określa jedynie obowiązek określenia w drodze rozporządzenia, „innych wymaganych dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków”. Nie może zatem ustanawiać terminu o charakterze materialnoprawnym. Sąd zwrócił też uwagę, że przesłanki warunkujące przyznanie ubezpieczonej prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego określone zostały w przepisach ustawy zasiłkowej, która reguluje materialnoprawne przesłanki tego świadczenia. W rezultacie przepisy przedmiotowego rozporządzenia nie mogą zmieniać regulacji ustawowej w zakresie materialnoprawnych warunków do przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Rozporządzenie nie może bowiem wkraczać w materię pozostawioną do regulacji ustawowej. Tym samym nie można przyjąć, że brak spełnienia warunku złożenia wniosku w terminie z rozporządzenia stanowi o braku prawa do zasiłku.

Wzmacniając argumentację, Sąd drugiej instancji wskazał na treść art. 67 ust. 1 i 3-4 ustawy zasiłkowej, który stanowi, że roszczenie o wypłatę zasiłku chorobowego, wyrównawczego, macierzyńskiego oraz opiekuńczego przedawnia się po upływie 6 miesięcy od ostatniego dnia okresu, za który zasiłek przysługuje. Natomiast jeżeli niezgłoszenie roszczenia o wypłatę zasiłku nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby uprawnionej, termin 6 miesięcy liczy się od dnia, w którym ustała przeszkoda uniemożliwiająca zgłoszenie roszczenia. Przy czym jeżeli niewypłacanie zasiłku w całości lub w części było następstwem błędu płatnika składek, o którym mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1, albo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, roszczenie o wypłatę zasiłku przedawnia się po upływie 3 lat. W ocenie Sądu drugiej instancji już sama treść wymienionego przepisu pozwala na przyjęcie, iż istnieje możliwość żądania wypłaty zasiłku macierzyńskiego po upływie terminu określonego w § 18 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r.

Skargę kasacyjną wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zaskarżył wyrok w całości zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest § 18 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2014 r., poz. 1594), przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu przez Sąd Okręgowy poglądu, że przepis ten, wydany na podstawie delegacji art. 59 ust. 15 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2014 r., poz. 159), ma charakter wyłącznie porządkowy, a nie normatywny, a zatem nie może stanowić podstawy prawnej do ustalenia braku prawa do zasiłku w razie braku spełnienia warunku złożenia wniosku w terminie w nim określonym.

Z uwagi na zgłoszony zarzut organ rentowy domagał się uchylenia zaskarżonego rozstrzygnięcia i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenia wyroku i oddalenia apelacji ubezpieczonej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest trafna.

Sąd Najwyższy podziela w całości zapatrywanie przedstawione w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 marca 2015 r., P 42/13, OTK-A 2015, nr 3, poz. 33.

Przed szczegółowymi rozważaniami należy jednak uporządkować argumenty, którymi posłużył się Sąd Okręgowy. Trudno pozbyć się wrażenia, że doszło do pomieszania wątków. Z jednej strony, Sąd ten przywołuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego, z czego należy wnosić, że go akceptuje, z drugiej jednak strony, prezentuje racje, które w istocie negują fundamentalne tezy sądu konstytucyjnego. Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku pozwala twierdzić, że Sąd odwoławczy wyróżnia dwie kategorie, pierwszą, dotyczącą relacji zachodzącej między rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. a art. 59 ust. 15 ustawy zasiłkowej, oraz drugą, dotyczącą skutków niezachowania przez ubezpieczoną terminu do złożenia wniosku o wypłacenia zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego. Zabieg ten może dziwić, jeśli weźmie się pod uwagę, że motywy, którymi posłużył się Trybunał Konstytucyjny zmierzały do ujednolicenia sytuacji prawnej pracowników i osób posiadających inny tytuł ubezpieczenia.

Zważywszy na wskazaną niespójność argumentacyjną trzeba przybliżyć tok rozumowania Trybunału Konstytucyjnego. W jego ocenie, biorąc pod uwagę konstytucyjne wymagania dotyczące zgodności rozporządzenia z ustawą i cel ustawy zasiłkowej, w tym zwłaszcza kluczowego dla konstrukcji zasiłku macierzyńskiego art. 29 ust. 5 i 5a oraz pozostających z nim w związku przepisów kodeksu pracy, a nadto mając na względzie treść przepisu upoważniającego (art. 59 ust. 15 ustawy zasiłkowej), należało dojść do następujących wniosków:

- po pierwsze, zgodnie z przepisami ustawy zasiłkowej zasiłek macierzyński przysługuje w trakcie okresu zasiłkowego, którym jest: 1) w wypadku pracowników - właściwy urlop, 2) a w wypadku innych ubezpieczonych - okres równoważny temu urlopowi. Okres ten ma przy tym korespondować zasadniczo, tzn. przynajmniej w założeniu (korygowanym wyraźnymi decyzjami ustawodawcy dotyczącymi w

szczegółności długości okresu zasiłkowego i trybu wypłacania zasiłków), z okresem faktycznego korzystania przez wnioskodawcę z zasiłku,

- po drugie, w odniesieniu do pracowników korzystanie z zasiłku macierzyńskiego w okresie zasiłkowym gwarantują generalnie przepisy kodeksu pracy, uzależniając wprost realizację prawa do urlopu od wystąpienia ze stosownym wnioskiem podającym datę rozpoczęcia urlopu, która jest zarazem początkową datą okresu zasiłkowego. W odniesieniu natomiast do ubezpieczonych niebędących pracownikami tego rodzaju gwarancję stwarza zasadniczo taka interpretacja przepisów ustawowych i wykonawczych, zgodnie z którą osoby te winny składać wniosek o przyznanie i wypłatę zasiłku macierzyńskiego przed początkiem wskazywanego w nim okresu zasiłkowego. W odniesieniu więc do wszystkich świadczeniobiorców termin końcowy złożenia wniosku o przyznanie i wypłatę zasiłku musi przypadać najpóźniej w przededniu rozpoczęcia okresu, przez który zasiłek ów ma przysługiwać,

- po trzecie, przedstawiona w uzasadnieniu niniejszego wyroku regulacja urzeczywistnia cel zasiłku macierzyńskiego (odtworzony przez Trybunał w drodze analizy rozwiązań przyjętych w ustawie). Celem tym jest zrekompensowanie ubezpieczonym utraconego bądź zmniejszonego zarobku i zabezpieczenie źródła dochodu przez okres, a zatem w trakcie przerwy w pracy lub innej działalności zarobkowej, spowodowanej koniecznością zapewnienia opieki dziecku w pierwszym okresie jego życia.

- po czwarte, skoro najpóźniejszy z możliwych ewentualnie do ustalenia terminów złożenia wniosku o przyznanie i wypłatę zasiłku macierzyńskiego wynika z ustawy, to zaskarżone przepisy rozporządzenia, wskazując jako graniczny w tym względzie ów najpóźniejszy termin, nie wprowadziły żadnej normatywnej nowości, a jedynie jednoznacznie wysłowiły to, co wyraził (prawda, że nie wprost) ustawodawca.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, biorąc pod uwagę wskazane racje, nie do utrzymania jest pogląd, że organ wydający rozporządzenie uzależnił skorzystanie z dobrodziejstwa ustawy zasiłkowej od zachowania nieznanego w ustawie terminu, wykraczając poza granice ustawowego upoważnienia i samodzielnie dokonując regulacji godzącej w prawa osób objętych ubezpieczeniem

chorobowym. W rezultacie, w ocenie Trybunału Konstytucyjnego, § 18 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie uzupełniał ustawy zasiłkowej, nie normował też materii przez nią pominiętej, w szczególności zaś nie rozbudowywał przesłanek (warunków) przysługiwania i korzystania z zasiłku macierzyńskiego przez ubezpieczonych niebędących pracownikami. Przepisy te wyrażają jedynie to, co z ustawy wynika, czyli, że warunkiem uzyskania świadczenia, jest złożenie wniosku w terminie.

Sumą rozważań Trybunału Konstytucyjnego stała się teza, zgodnie z którą § 18 pkt 2 rozporządzenia pozostawał w związku merytorycznym i funkcjonalnym z rozwiązaniami ustawowymi, tworząc wespół z nimi spójną, zdeterminowaną przez ustawodawcę, całość. Realizował też cel wykonania ustawy zasiłkowej, jakim jest m.in. określenie dowodów stanowiących podstawę ustalania prawa do zasiłków, a także postępowania w tych sprawach. Rozumowanie to znalazło wyraz w ostatecznej konkluzji, czyli w uznaniu, że oceniany § 18 pkt 2 rozporządzenia jest zgodny z art. 59 ust. 15 ustawy zasiłkowej oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Informacyjnie trzeba wskazać, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 marca 2015 r. dotyczył okresu od dnia 9 maja 2012 r. do dnia 25 listopada 2013 r., czyli wersji § 18 pkt 2 rozporządzenia sprzed nowelizacji obowiązującej od dnia 26 listopada 2015 r. Dokonana zmiana miała jednak charakter kosmetyczny i doprecyzowujący. W rezultacie należy uznać, że zapatrywanie przedstawione przez Trybunał Konstytucyjny zachowało aktualność.

Stanowisko zaprezentowane przez Sąd drugiej instancji stoi w ewidentnej sprzeczności z tezami wyinterpretowanymi przez Trybunał Konstytucyjny. Wychodzi ono z założenia, że ustawa zasiłkowa nie określa dla osoby prowadzącej działalność pozarolniczą terminu do złożenia wniosku o przedmiotowe świadczenia, a termin wskazany w § 18 pkt 2 rozporządzenia ma charakter wyłącznie porządkowy, a nie normatywny, w rezultacie nie wyklucza przyznania prawa do świadczenia. W ocenie Sądu Najwyższego zapatrywanie to jest błędne.

Za wywodem Trybunału Konstytucyjnego trzeba stwierdzić, że konieczność złożenia przez osobę prowadzącą działalność pozarolniczą uprzedniego wniosku o zasiłek macierzyński za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego można wyinterpretować z przepisów ustawy zasiłkowej. Nabycie prawa do zasiłku macierzyńskiego ograniczone jest zajściem odpowiedniego zdarzenia (ryzyka) ubezpieczeniowego w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, ewentualnie w okresie ochronnym. Ziszczenie się tego zdarzenia uruchamia powstanie prawa. Czym innym jest natomiast jego realizacja. Przepis art. 29 ust. 5 ustawy zasiłkowej (w wersji obowiązującej przed 2 stycznia 2016 r., w okresie objętym sporem), odnoszący się do wszystkich ubezpieczonych (w tym prowadzących pozarolniczą działalność) stanowił, że zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz okres dodatkowego urlopu rodzicielskiego. Znaczy to tyle, że sytuacja prawna ubezpieczonych nie będących pracownikami została powiązana z rozwiązaniem przewidzianym w kodeksie pracy. Opiera się ono, po pierwsze, na określeniu czasu trwania dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego, po drugie, na uwarunkowaniu korzystania z niego od złożenia pisemnego wniosku w terminie „krótszym niż 14 dni przed rozpoczęciem korzystania z tego urlopu”, po trzecie, na zastrzeżeniu bezpośredniej następczości czasowej dodatkowego urlopu macierzyńskiego względem urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego wobec dodatkowego urlopu macierzyńskiego. Zestawienie zatem art. 29 ust. 5 ustawy zasiłkowej z art. 182¹ § 1 i 3 k.p. oraz art. 182^{1a} § 1 i 4 k.p. pozwala na wyprowadzenie wiążących wniosków. Skoro zasiłek macierzyński (za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego) ma przysługiwać ubezpieczonej prowadzącej działalność pozarolniczą „przez okres” ustalony przepisami kodeksu pracy, to jasne jest, że w odesłaniu tym nie chodzi wyłącznie o określenie czasu trwania świadczenia. Relacja zachodząca między wspomnianymi przepisami jest dalej idąca. Chodzi o inkorporowanie na grunt ustawy zasiłkowej, a zatem wobec wszystkich ubezpieczonych, wzorca przewidzianego dla pracowników. W konsekwencji prawidłowe jest stanowisko wyrażone przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 marca 2015 r., a polegające na

uznaniu, że podobnie jak wniosek o udzielenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego lub urlopu rodzicielskiego - wniosek ubezpieczonego niebędącego pracownikiem o przyznanie i wypłatę zasiłku macierzyńskiego „za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego” lub „urlopu rodzicielskiego” winien być złożony przed rozpoczęciem korzystania z tego świadczenia pieniężnego, a tym samym przed początkiem okresu zasiłkowego. Wynika to z ustawowej konstrukcji zasiłku macierzyńskiego jako przysługującego przez okres, a zatem w trakcie, zakładanej przerwy w pracy lub innej działalności zarobkowej, w związku z przyjściem na świat dziecka i koniecznością jego pielęgnacji przez pierwsze miesiące życia, ewentualnie w związku ze sprawowaniem opieki nad małym dzieckiem przyjętym na wychowanie. Stanowisko to zostało zaakceptowane również w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyroki z dnia 9 marca 2016 r., I UK 109/15, LEX nr 2050670; z dnia 12 kwietnia 2016 r., I UK 146/15, nie publ.).

Oznacza to, że stanowisko Sądu drugiej instancji bagatelizujące znaczenie art. 29 ust. 5 ustawy zasiłkowej nie jest trafne. Warunek złożenia wniosku w odpowiednim terminie, zawarty w § 18 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. nie ma więc charakteru porządkowego, wynika bowiem z art. 29 ust. 5 ustawy zasiłkowej w związku z art. 182¹ § 1 i 3 k.p. oraz art. 182^{1a} § 1 i 4 k.p., a w rozporządzeniu został jedynie doprecyzowany. Sumą wskazanych tez jest zaś twierdzenie, że niewystąpienie do organu rentowego z wnioskiem przed terminem rozpoczęcia korzystania z zasiłku za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego uzasadnia odmowę przyznania świadczenia. W tym zakresie podstawa skargi kasacyjnej okazała się trafna.

Dlatego zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzeczono jak w sentencji.